

VYJÁDRĚNÍ POVĚŘENÉHO AKADEMICKÉHO PRACOVNÍKA

Jméno rigorózanta:	Mgr. Gabriela Vampolová
Téma práce:	Právní postavení rodičů při osvojení
Rozsah práce:	228.607 znaků (dle prohlášení autorky) vč. mezer, tj. 127,00 normostran
Datum odevzdání práce:	30. 11. 2023 (el. podoba)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Problematika osvojení je tématem, kterému je v české familiaristice pozornost věnována již tradičně. Nejde tedy o téma nové, ale především o téma aktuální. Je tomu tak proto, že v rámci rekodifikace došlo k podstatnému nárůstu objemu právní úpravy osvojení, při čemž právě otázkám právního postavení rodičů dítěte, a to v různých fázích osvojení, byla věnována značná pozornost jak při přípravě rekodifikovaného občanského zákoníku, tak v samotném jeho výsledném textu. Pokud se autorka nechce věnovat institutu osvojení komplexně, pak se právě otázky právního postavení rodičů osvojovaného dítěte jeví jako vhodná a aktuální výseč pro zpracování v rigorózní práci. Zúžením tématu se autorce vytváří prostor, aby doložila hlubší znalosti zvoleného tématu.

Hodnocení PAP: Výběr tématu hodnotím na základě uvedeného kladně. Zpracování tohoto tématu je schopno osvědčit, zda si rigorózantka osvojila teoretické poznatky založené na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, a zda zvládla jejich aplikaci a doložila tak schopnost vlastní samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti ze zpracovávané tematiky.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu na zpracování je dána především dvěma faktory. Za prvé, jak již uvedeno výše, jde o téma, které je relativně úzké, zaměřuje se pouze na určitou (avšak důležitou) výseč právní úpravy osvojení. Za druhé, jde zároveň o téma průřezové, neboť problematika právního postavení rodičů osvojovaného dítěte (a jeho změn v průběhu procesu osvojení) se prolíná celou právní úpravou tohoto institutu. Konečně, nejde o téma, které by bylo přehledně koncentrováno do několika málo ustanovení v rámci zkoumané právní úpravy osvojení. To vše zvyšuje náročnost na zpracování tématu a na jeho uchopení po teoretické stránce. Třebaže si autorka téma práce vybrala užší, musí prokázat podrobnou znalost celého institutu osvojení a navíc musí být schopna sama v něm identifikovat a reflektovat ty aspekty, které souvisí se statusovou problematikou rodičů osvojovaného dítěte. To samozřejmě platí také o exkurzu do německé právní úpravy, který se autorka rozhodla zařadit za účelem doplnění práce o komparativní pohled na zkoumané téma. Vzhledem k tomu, že tématu osvojení je v české familiaristice tradičně věnována pozornost, má sice autorka k dispozici standardní paletu zdrojů odborné literatury i judikatury, nicméně vzhledem ke specifickému (průřezovému) přístupu autorky k tématu lze předpokládat, že využitelnost těchto zdrojů bude pro autorčinu potřebu spíše omezenější.

Hodnocení PAP: Náročnost zvládnutí těchto teoretických otázek, jakož i prokázání praktických znalostí, při čemž lze čerpat z omezenější palety dostupné literatury a z judikatury, odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práci tohoto druhu.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je rozdělena do šesti kapitol, k nimž je třeba přičíst úvod a závěr práce. Systematika práce je vzhledem k tématu pojata standardně, totiž na základě logického a pro dané téma jistě vhodného postupu od obecného k jednotlivému. Tak v kapitole první se autorka zabývá pojmem rodiny obecně, dále v kapitole druhé pak

problematikou rodičovství a jeho vzniku (jak pokud jde o mateřství, tak pokud jde o otcovství). Těžiště práce se otevírá v kapitole třetí, v níž se autorka zabývá dílčími povinnostmi a právy rodičů vůči dítěti. Kapitola čtvrtá se pak již věnuje postavení rodičů v rámci osvojení (jak nezletilého, tak zletilého a nejrozsáhlejší kapitola pátá pak koncentruje jednotlivé aspekty změn právního postavení rodičů, a to především v souvislosti s vyslovením souhlasů s osvojením a se samotným rozhodnutím soudu o osvojení a s jeho účinky. Stranou nezůstává z tohoto pohledu ani problematika zrušení osvojení. V kapitole šesté je připojen stručný exkurz do německé právní úpravy. V závěru pak autorka své poznatky přehledně shrnuje.

Jednotlivé kapitoly se dále podrobně dělí, někdy je dělení velmi subtilní (zejm. v kapitole třetí a páté, která je nejrozsáhlejší). Přesto působí celá struktura na čtenáře přehledně a kompaktně.

Z hlediska systematiky práce ve vztahu k jejímu názvu se nelze ubránit otázce, nakolik bylo potřebné v práci rozebírat problematiku určení rodičovství (mateřství a otcovství). Autorka si této otázky byla zjevně také vědoma, neboť tuto pasáž pojala velmi stručně, na pouhých dvanácti stranách textu, tj. v podstatě v podobě stručného exkurzu. Tento kompromis, který autorka volila, nechť dané téma zcela pominout, když jde o základnu, od níž se odvíjí právní postavení rodičů dítěte před osvojením, jakož i statusová práva, jimiž se následně zabývá, tak lze z pohledu pověřeného pracovníka považovat za akceptovatelný.

Hodnocení PAP: Systematické členění práce je vzhledem k tématu zvoleno vhodně, těžiště práce lze jasně identifikovat. Zvolené systematice plně odpovídá formální členění práce na kapitoly (+ úvod a závěr), jakož i dílčí struktura těchto kapitol. Rovněž členění kapitol na menší celky je adekvátní systematické výstavbě celé práce.

4. Vyjádření k práci, zda byl zamýšlený záměr rigorózní práce odpovídajícím způsobem zpracován

V úvodu autorka uvádí cíl práce, kterým je: „(...) *analýza právního postavení rodičů při osvojení v současné právní úpravě.*“ Dlužno podotknout, že takto je cíl práce formulován poněkud stroze, až lapidárně, nicméně při konfrontaci s obsahem práce je zřejmé, že autorka chápe toto zadání vsutku komplexním způsobem a hodlá postihnout všechny významné aspekty, právního postavení rodičů před osvojením, v průběhu jeho procesu i po jeho ukončení. Takto vnímáno, vytrácí se již strohost výše citované formulace a cíl práce (byť mohl být vyjádřen pregnanterněji) se jeví jako vcelku ambiciózní.

Práce vyniká snahou o originální pojetí tématu, jehož hlavní ideou je sledování jednotící linky právního postavení rodičů vůči dítěti před osvojením, v průběhu řízení osvojení i po té, co již k osvojení došlo. Dalším kladem práce je podrobnost a hloubka zpracování tématu s tím, že důraz je kladen zejména na problematiku souhlasů s osvojením a jejich účinků na právní postavení rodičů osvojovaného dítěte. To ostatně dokládá také poznámkový aparát, který je veden lege artis a obsahuje celkem 297 poznámek pod čarou, což je nadstandardní počet ve srovnání s pracemi tohoto druhu. Kladně lze hodnotit také skutečnost, že autorka nerezignovala ani na použití metody komparační (byť nejde o vůdčí metodu práce, která je zaměřena primárně na český právní řád) a zařadila alespoň stručný exkurz do německé právní úpravy. I v rámci tohoto exkurzu dokáže autorka identifikovat rozdíly mezi oběma právními úpravami a vyslovit na jejich základě vlastní názory de lege ferenda (např. na s. 81 ohledně úpravy formálních náležitostí souhlasu s osvojením).

Z formálního hlediska upozorňuji, že je zvykem jednotlivé odstavce zarovnávat do bloku, nikoliv zleva. Na s. 81 je uskočen horní index poznámky pod čarou č. 295.

Práci celkově hodnotím jako zdařilé zpracování tématu, a to ohledně logické stavby, snahy o vlastní metodologii systematiky práce, hloubky zpracování tématu, použitých právně-hermeneutických metod i práce se zdroji.

Domnívám se tedy, že zamýšlený záměr práce byl odpovídajícím způsobem zpracován a že předložená rigorózní práce, jak po stránce formální, tak i obsahové, splňuje požadavky kladené na rigorózní práce, tj. prokázat

schopnost k samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti ze zpracovávané tematiky, a proto doporučuji její přijetí k ústní obhajobě.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce je uveden výše. Autorka tento cíl splnila (srov. již výše).
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	<p>Autorka při zpracování zvoleného tématu prokázala schopnost samostatné práce, a to jak pokud jde o literaturu, tak judikaturu. Automatická kontrola shod provedená systémem Theses.cz generuje dokument čítající 3576 stran, představující 110 dokumentů obsahujících shody, čímž generuje celkovou podobnost (<i>overall similarity</i>) 46 %. Pozornost je třeba věnovat především dokumentu č. 1, který obsahuje diplomovou práci rigorozantky na téma neúplného osvojení a jeho právních následků. Rigorozantka tuto práci uvádí v seznamu ostatních zdrojů a na s. 29, 31, a 32 příslušné pasáže řádně označuje. V dalších shodách lze dohledat především citace základní familiaristické odborné literatury (zejm. Hrušákové, Králíčkové, Westphalové a Zuklínové), které jsou z povahy věci a vzhledem k blízkosti témat obou prací shodné. Citace této literatury, která je citována ve velkém počtu (a opakovaně) prakticky ve všech závěrečných pracích z oboru práva rodinného pak stojí za větším podílem shody také v dalších dokumentech (od dokumentu č. 2 až do dokumentu č. 31 se vykazuje shoda mezi 12 a 8 %). Od dokumentu č. 32 je vykazována shoda 5 % a méně. Automatická kontrola shod provedená systémem Turnitin indikuje 56 zdrojů obsahujících shody, čímž generuje celkovou podobnost (<i>overall similarity</i>) 36 %. Z toho je však třeba věnovat pozornost pouze zdroji č. 1 a 2, kde je indikována shoda 15 a 8 % (od zdroje č. 3 se vykazuje shoda 2 % a méně). Pokud jde o zdroje č. 1 a 2, je třeba konstatovat, ani toto číslo samo o sobě ničeho nevyovídá, neboť jde o souhrn všech shod z jednoho zdroje (dspace.cuni.cz a theses.cz), v nichž jsou ovšem agregovány jednotlivé dílčí zdroje z těchto úložišť. Po prostudování pasáží označených systémem Turnitin zejména pro tyto zdroj konstataji, že indikované shody se týkají především ustálených citací profilující teoretické literatury (opět zejména literatury autorek Hrušákové, Králíčkové, Westphalové a Zuklínové, zjevně opět z diplomové práce uchazečky, srov. již výše), ustálených právních obrátů, zákonných ustanovení, judikatury či ustálených právních obrátů. Vezmou-li se v úvahu citované (a takto označené) pasáže z diplomové práce uchazečky, jakož i citace profilující familiaristické literatury vyskytující se opakovaně v závěrečných pracích, snižuje se míra podobnosti odhadem přinejmenším o cca 20 %, tj. reálně práce vykazuje shody ve výši cca 16 až 26 % dle algoritmů obou systémů</p>

	kontroly, což je již standardní míra shody u prací tohoto druhu. Na základě těchto kontrol tedy nelze učinit závěr, že by uchazečka nepostupovala při tvorbě práce <i>lege artis</i>.
Logická stavba práce	Logická stavba práce je již zhodnocena výše a lze ji hodnotit jako zdařilou.
Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací	Autorka pracuje s literaturou řádně a průběžně na ni odkazuje (srov. již výše). Seznam použité literatury je přehledný. Ze seznamu vyplývá, že pracovala s necelými 50 zdroji, ať už monografického či časopiseckého charakteru (včetně online zdrojů a celkem devíti zdrojů zahraničních) a rovněž s judikaturou (celkem 4 judikáty). Vzhledem k dostupnosti omezenější palety zdrojů to je zcela postačující pro požadavky kladené na práce tohoto druhu.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Autorka téma zvolené v názvu práce zpracovala co do podrobnosti způsobem odpovídajícím požadavkům na práce tohoto druhu. Hloubku zpracování dokresluje pečlivá práce s poznámkovým aparátem (srov. již výše). Lze tedy uzavřít, že autorka zvolené téma zpracovala a vyčerpala dostatečně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je po formální stránce přehledná. Velikost písma i jeho rozpal je standardní, počet úhozů je pravděpodobně vyšší než průměrná normostrana. Práce neobsahuje grafy, tabulky či přílohy. Výtku k zarovnání textu zleva srov. již výše. Lze uzavřít, že úprava odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto druhu.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň práce je standardní.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

6.1 Připomínky – viz výše v rámci podrobného hodnocení

6.2 Otázky k zodpovězení při obhajobě:

1) Na s. 82 autorka konstatuje, že ve srovnání s právní úpravou německou umožňuje česká právní úprava více důvodů, kdy lze dítě osvojit bez souhlasu rodičů. Je podle autorky vhodné *de lege ferenda* zachovat (případně i rozšířit) českou právní úpravu, nebo by naopak mělo být do budoucna přistoupeno k redukci situací, kdy souhlas rodiče s osvojením není třeba?

2) Je podle německé právní úpravy možnost rodiče vyslovit souhlas s osvojením dítěte omezena dolní věkovou hranicí srovnatelně s naším ustanovením § 811 odst. 1 druhá věta OZ?

V Praze dne 11. 12. 2023

doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.
pověřený akademický pracovník